

ГЕОГРАФІЧНА МЕТАФОРА В АНАТОМІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ GEOGRAPHICAL METAPHORS IN ANATOMICAL TERMINOLOGY

Бала О. Г.

Науковий керівник: к.філол.н., доц. Сологор І. М.

Bala O. H.

Scientific adviser: assoc. prof. Solohor I. M., Ph.D.

Українська медична стоматологічна академія

м. Полтава, Україна

Кафедра іноземних мов з латинською мовою та медичною термінологією

Актуальність. Метафоричні номінації широко використовуються в різних сферах медицини. Вони відіграють важливу роль у формуванні, структуруванні та функціонуванні медичної термінології, що свідчить про актуальність теми дослідження.

Мета роботи. Виявити, провести аналіз та класифікацію анатомічних термінів латинською мовою, які утворилися внаслідок географічної метафори.

Матеріали та методи. Матеріалом для дослідження слугували анатомічні терміни, які зафіксовані у спеціальній медичній літературі (словники, анатомічні атласи). Їх відбір здійснювався шляхом суцільної вибірки.

Результати. У результаті вибірки нами було зафіксовано 44 анатомічних терміни, утворених шляхом географічної метафоризації, в основі якої лежить подібність із земним ландшафтом. Подальше дослідження виявило функціонування цих іменників у складі дво- та багатослівних анатомічних термінів.

У нашому дослідженні ми здійснили спробу класифікації анатомічних термінів із географічною складовою. Ці терміни можна об'єднати в чотири групи. Перша група – це водні та дотичні до них об'єкти. Вона налічує 13 іменників. До цієї групи ми віднесли такі терміни: струмок (*rivus, i m*); протока (*ductus, us m*); острівець (*insula, ae f*). Друга група включає такі поняття як горби, горбки, підвищення, виступи тощо. Ця група об'єднує 13 іменників, наприклад: горб (*tuber, ěris n*); горбистість (*tuberositas, ātis f*). Третя група налічує 11 іменників, які мають значення «низина, заглиблення у земній поверхні, ущелина, печера тощо». Наприклад: долина (*vallecūla, ae f*); ущелина (*hiatus, us m*). Четверта група має у своєму складі 7 іменників. Вони позначають загальні географічні поняття, наприклад: поле (*area, ae f*); ділянка (*regio, ōnis f*).

Серед аналізованих анатомічних термінів ми виявили випадки, коли для позначення анатомічних утворень із певним значенням використовувалися декілька латинських іменників, наприклад: 1) горбок – *tubercūlum, i n*; *collicūlus, i m*; *monticūlus, i m*; 2) печера – *antrum, i n*; *caverna, ae f*. Слід також зауважити, що у досліджуваній термінології нами виявлені: 1) пари антонімів, наприклад: підвищення (*eminentia, ae f*) і заглиблення (*recessus, us m*); 2) димінутиви, наприклад: яма (*fovea, ae f*) та ямка (*foveōla, ae f*).

Висновки. Географічні метафори в анатомічній термінології відображають концепцію сприйняття людського тіла як природного об'єкта. Зазначені метафоричні номінації зберігають системність анатомічної термінології, яка заснована на сформованих у цій сфері знань класифікаціях. На нашу думку, одним із перспективних напрямів подальших наукових розвідок виступає дослідження географічних метафор у клінічній термінології.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕРМІНІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ОРГАНІВ ГЕПАТОБІЛІАРНОЇ СИСТЕМИ В ЛАТИНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

COMPARATIVE ANALYSIS OF LATIN AND ENGLISH TERMS PERTAINING TO THE HEPATOBILIARY SYSTEM

Бурлаков Н. О.

Науковий керівник: Новикова Т. А.

Burlakov N. O.

Scientific adviser: Novikova T. A.

Харківський національний медичний університет

м. Харків, Україна

Кафедра латинської мови та медичної термінології

Актуальність. Проведення нашого дослідження зумовлено необхідністю систематизувати латинсько-англійські терміни на позначення органів гепатобіліарної системи (ГБС) для полегшення процесу їх вивчення.

Мета. Ціллю дослідження є порівняльний аналіз латинських та англійських термінів на позначення органів ГБС.

Матеріали та методи. Для досягнення нашої мети ми здійснили компаративний аналіз латинських та англійських термінів, а також їх складових. Гепатобіліарна система складається з певних органів та проток, послідовність яких можна представити у вигляді такої системи: печінка; жовчний міхур; підшлункова залоза; жовчні протоки: внутрішньопечінкові жовчні протоки, права та ліва печінкові протоки, загальна печінкова протока, міхурова протока, спільна жовчна протока, підшлункова протока, додаткова протока підшлункової залози; великий дуоденальний сосочок; малий дуоденальний сосочок; тонка кишка: дванадцятипала кишка, порожня кишка. Латинською мовою вищевказаний ланцюг перекладається так: *hepar, jecur* (зоол.); *vesicafellea / v. biliaris*; *pancreas*; *ductusbiliares*: *dd. biliare sintra hepatici, d. hepaticus dexter et sinister, d. hepaticus communis, d. cysticus, d. choledochus, d. pancreatis, d. pancreatic accessorius*; *papilla duodeni major*; *papilla duodeni minor*; *intestinum tenue: duodenum, jejunum*. ГБС англійською мовою позначається так: *liver*; *gallbladder / biliary bladder*; *pancreas*; *biliary ducts*: *intrahepatic biliary duct, right and left biliary ducts, common hepatic duct, cystic duct, choledoch duct, pancreatic duct, accessory pancreatic duct*; *major duodenal papilla*; *minor duodenal papilla*; *small intestine: duodenum, jejunum*.

Результати. Проаналізувавши знайдені терміни, ми виявили, що майже у первісній формі в англійській мові використовуються лексеми *hepatic, intrahepatic, bile, duct, cystic, common, pancreas, pancreatic, accessory, duodenum, duodenal, jejunum*. Проте терміни на позначення жовчного міхура та печінки значно відрізняються: *hepar – liver, vesical fellea – gall bladder*. Закономірність таких відмінностей можна пояснити впливом німецької мови на формування лексичного ядра англійської мови, що чітко спостерігаємо на прикладі лексем *bladder* (від протогерм. **blodram* – «щось наповнене повітрям») та *liver* (від давньогерм. **librn* – «печінка»).

Висновки. Отже, в англійській анатомічній термінології на позначення органів ГБС вживається приблизно 75% термінів латинського походження і лише 25% – протогерманського. Завдяки виконаній роботі, вивчення органів на позначення гепатобіліарної системи людини може бути значно полегшено.